

Provincie Gelderland
Provinciale Regietafel Migratie en Integratie
T.a.v. de voorzitter J.C.G.M. Berends
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

Datum : **23 NOV. 2020**
Ons kenmerk : 19-45138/20-074522
Onderwerp : Input VNOG voor Provinciaal Plan Flexibilisering
Asielketen
Bijlage(n) :
Behandeld door : L. Schmitz

Beste deelnemers aan de Provinciale Regietafel,

Door de Provinciale Regietafel Migratie en Integratie (PRT) is op 16 oktober jl. de vraag uitgezet bij de drie Gelderse Veiligheidsregio's om te komen met concrete voorstellen in het kader van de Gelderse Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen (kortweg FLEX).

Onderstaand geven wij een aanzet voor de wijze waarop wij in Noord- en Oost Gelderland met de opgave FLEX om willen gaan. Daarbij realiseren wij ons dat de voorliggende opgave binnenkort waarschijnlijk wordt uitgebreid met aanpalende onderwerpen (verhoogde taakstelling, nieuwe Wet inburgering), gezien het schrijven van staatssecretaris Broekers-Knol (Justitie & Veiligheid) en minister Ollongren (Binnenlandse Zaken) d.d. 3 november 2021. Ook t.a.v. die verbrede opgave geven wij de Provinciale RegieTafel alvast een aantal signalen mee.

Maar óók, en vooral, willen wij de zorg die binnen de VNOG leeft over FLEX en de integrale opgave met u delen.

De reactie op FLEX van de VNOG:

Ongewenste effecten?

Allereerst willen wij onze grote zorg over de gekozen insteek van de Landelijke Regietafel delen.

Wij begrijpen zeer de gewenste spreiding van opvangcapaciteit over het gehele land. Al geruime tijd levert de provincie Gelderland een aanzienlijke bijdrage aan diverse vormen van capaciteit, variërend van noodopvang tot AZC-, AMV- en recent Corona-opvang. Er zijn regio's die volstrekt achterblijven in het leveren van een bijdrage aan deze opgaven. Wij voelen ons op dit onderwerp betrokken, maar tevens zwaar belast. En zijn dan ook van mening dat andere regio's nu eerst aan zet zijn.

Voor het eerst maken wij nu binnen onze eigen provincie mee dat onderlinge vergelijkingen over aantallen opvangplekken worden gemaakt. Welke regio doet te weinig, welke te veel? Een logische gang van zaken als toegewerkt wordt naar een betere spreiding over het land. Maar o.i. ook een risicovolle gedachtegang. De focus komt te

liggen op de vergelijking, in plaats van op de opgave; slagen wij er met elkaar in om in Nederland voldoende opvangplekken te realiseren? Het risico ontstaat ook dat regio's die traditioneel hard nodig waren om te voorzien in voldoende opvangcapaciteit nu het gevoel krijgen achterover te kunnen gaan leunen. Terwijl elders de opbouw onvoldoende van de grond komt. Bewaking van de juiste volgorde is essentieel. Bovendien constateren wij dat een zeer onwenselijke discussie over een verdeling van kansrijke en kansarme asielzoekers (ROL of satelliet?) is ontstaan.

Nauwelijks mogelijkheden voor vroegtijdige inburgering

Daarnaast willen wij vooraf een kanttekening plaatsen bij de ambities ten aanzien van regionale opvang voor statushouders. Een ambitie die wij ten principale zeer steunen. Maar waarbij wij aangeven dat de praktijk weerbarstig blijkt. De belangrijkste overweging voor regionale plaatsing is dat gemeenten dan vroegtijdig een start kunnen maken met inburgeringsactiviteiten. De nieuwe wet maakt een dergelijke vroegtijdige start mogelijk, hoewel de feitelijke inburgeringstermijn pas ingaat wanneer mensen zich vestigen in hun nieuwe woonplaats. Helaas is er door de wetgever geen enkele budgettaire toevoeging gedaan om een vroegere start ook feitelijk haalbaar te maken. Met dezelfde middelen als voorheen moeten gemeenten al een hoger taalniveau en meer participatie en werkoriëntatie/-toeleiding bewerkstelligen. Een vroegere start op een AZC is uitsluitend mogelijk indien diep in de eigen gemeentelijke buidel wordt getast. Met de tekorten op het sociaal domein zijn de mogelijkheden daarvoor bij de meeste gemeenten nihil. Regionale plaatsing is op dit moment ook al het streven van COA. De dagelijkse werkelijkheid is dat instroom en vrije plekken veelal niet matchen. Mensen worden dan toch verder weg geplaatst. Dat zal ook in de toekomst aan de orde blijven.

Positie gemeenteraden en draagvlak bij inwoners in gedrang

De opgave waar de PRT zich nu voor gesteld ziet, verhoudt zich niet met de contractuele afspraken die gemeenten in het verleden met COA hebben gemaakt. Veelal gaat aan die Bestuursovereenkomsten een lange periode van zorgvuldige voorbereiding met omwonenden en de gemeenteraad vooraf. De afgesloten contracten omvatten ook specifieke afspraken over de typering van de opvanglocatie en het type bewoners. Daaraan voorbij gaan is voor de AZC-gemeenten van de VNOG géén optie. De AZC-gemeenten houden onverkort vast aan met COA gemaakte afspraken. Daarin kan de PRT niet treden. Dit gaat straks óók op wanneer de uitvoeringsagenda verbreed wordt. De vraag is welke rol de Provinciale Regietafel hierbij kan en moet vervullen. De naam RegieTafel roept verwarring op. Veeleer zien wij een noodzakelijke rol voor een bestuurlijke Provinciale Tafel als aanjager, en als punt waar informatie samenkomt. De regie t.a.v. zowel de bestuursovereenkomsten met COA, de realisatie van de Taakstelling als de Wet inburgering ligt bij de gemeenten zelf.

VNOG-invulling voor Provinciaal Plan:

- De AZC-gemeenten wensen niet tegen elkaar uitgespeeld te worden op het vlak van de verdeling van kansrijke asielzoekers. Deze gemeenten hebben in het verleden altijd een positieve bijdrage willen leveren aan opvang. Dat blijft ook straks aan de orde. Het verlies van kansrijke plaatsingen betekent verlies van draagvlak onder bestuurders, en met zekerheid onder de bevolking. Met alle risico's van dien.
- De AZC-gemeenten houden onverkort vast aan de gesloten bestuursovereenkomsten met COA, en zijn binnen die context vanzelfsprekend bereid om inkleuring te geven aan de ROL. Immers bij regionale plaatsing is iedereen gebaat, hoe minimaal de verwachtingen van extra mogelijkheden voor inburgering onder de huidige condities ook zijn.
- De huidige AZC's krijgen dan ook allemaal een regionale opvangfunctie voor gemeenten uit hun directe omgeving. De basis-afpraak luidt:
 - Harderwijk : voor alle gemeenten N-Veluwe
 - Apeldoorn : Apeldoorn, Brummen, Epe
 - Zutphen : Zutphen, Lochem, Voorst, Bronckhorst
 - Winterswijk : Achterhoek minus BronckhorstOp deze wijze ontstaan aanvaardbare reisafstanden naar de gemeente van koppeling

(zoals bekend is het grondgebied van onze regio groot, en is openbaar vervoer tijdrovend en op sommige plekken beperkt beschikbaar).

Wij kunnen niet overzien hoe deze indeling zich verhoudt tot nabije AZC's in andere provincies. Deze vraag kan wellicht door COA beantwoord worden. Aanvullend blijft het o.i. noodzakelijk dat COA vrijheid van plaatsing behoudt voor mensen uit niet-genoemde gemeenten ingeval "hun" ROL vol zit.

Wij kunnen ons ook andere indelingen voorstellen (b.v. een straal van x kilometer rond een opvanglocatie), maar stellen voor dat COA dan daarvoor concrete alternatieven aan ons voorlegt.

- Wij zijn vanzelfsprekend bereid om met verder weg gelegen gemeenten vaste ROL-verbindingen aan te gaan per AZC. Ook hiervoor geldt dat wij voorstellen van COA daarvoor graag tegemoet zien.

- De VNOG spreekt de wens uit om (bijvoorbeeld in pilotvorm) op de diverse opvanglocaties samen met de verantwoordelijke partijen te komen tot verbeterde voorinburgering. De noodzaak daartoe is evident, nu statushouders door de woningschaarste langer dan beoogd in AZC's moeten verblijven. Middelen hiervoor zijn momenteel alleen bij COA beschikbaar. De VNOG roept COA, de provincie en betrokken ministeries (J&V, SZW en BIZA) op hierin tot een gezamenlijk plan te komen. Wij denken daarin graag mee! Een dergelijke aanpak past ook goed binnen de verbrede opgave van een Integrale Uitvoeringsagenda.

- De gemeenten van de VNOG zien beperkt mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de gevraagde 417 extra opvangplekken. Momenteel verblijven in de gemeente Apeldoorn ca. 100 mensen op recreatieparken. Gesprekken over aanvullende capaciteit zijn op diverse plekken in onze veiligheidsregio gaande. Wij spreken overigens onze verbazing uit over het feit dat landelijk een betere regionale spreiding van opvangcapaciteit wordt ingezet, terwijl met die verbeterde spreiding bij de zoektocht naar extra plekken geenszins rekening gehouden wordt. Wij kunnen ons dan ook voorstellen dat wanneer onze regio wederom met oplossingen komt, daar dan ook een bonus tegenover zou mogen staan.

Alvast voor de Integrale Uitvoeringsagenda...

Wij maken verder van de gelegenheid de Provinciale Regietafel op een aantal andere knelpunten te wijzen, waarvoor in de Integrale Uitvoeringsagenda oplossingen gevonden moeten worden.

- Zoals bekend hebben alle gemeenten een meer dan dubbel hoge taakstelling voor volgend jaar gekregen. Niet alleen leidt dit tot de vraag hoe op korte termijn in voldoende huisvesting te voorzien. Ook ontstaat een meer dan valse start bij de nieuwe Wet inburgering. Een wet die tot onze grote spijt nu wederom is uitgesteld. Daardoor hebben landelijk 27.000 mensen in 2021 niet de kans om in te burgeren onder betere condities dan de huidige.

Daarom roepen wij de PRT op om afspraken te maken over toereikende (overbruggings)financiering voor reeds gemaakte kosten door gemeenten. En om te bepleiten dat voor de groep statushouders die in 2021 in onze gemeenten instroomt, aanvullende mogelijkheden worden gecreëerd om toch tot verbeterde inburgering te komen.

Na langdurige en intensieve onderhandelingen over m.n. de financiële condities waaronder de wet ingevoerd zou worden, lag er een realistische vergoeding voor de uitvoeringskosten. Echter... deze vergoeding is niet gekoppeld aan de instroom. (dat geldt overigens wel voor de middelen waarmee we leerroutes en maatschappelijke begeleiding inkopen). Mocht ook in 2022 de instroom verdubbeld worden, dan betekent dit een halvering van de tijd die voor inburgeraars beschikbaar is. En daarmee ligt er dan (opnieuw) voor gemeenten een onhaalbare opgave voor. Een slechtere start voor de invoering van de nieuwe wet is niet denkbaar.

- De nieuwe wet lijkt de al jaren lange discussie over hoe AMV'ers (alleenstaande minderjarige vreemdelingen) goed op te vangen nog steeds niet op te lossen. Ook 16- en 17-jarige jongeren die in gezinsverband naar Nederland zijn gekomen, lijken de eerstkomende jaren nog niet van de nieuwe mogelijkheden in de wet te kunnen profiteren. De AMV-opvanggemeenten in Gelderland pleiten voor maximale spreiding, voor het mogelijk maken van verlengd verblijf in jeugdzorginstellingen of bij opvanggezinnen voor AMV'ers, en voor een overgangsregeling waardoor ook jongeren voor wie de inburgeringsplicht onder de oude wet is ontstaan, kunnen profiteren van de verbeterde aanpak onder de nieuwe wet.

- Wij vragen de provincie ons maximaal te ondersteunen bij de ontwikkeling van nieuwe woningbouw. Ruimtelijke en stikstofbeperkingen maken dat minder opties tot nieuwbouw voorhanden zijn, dan noodzakelijk om de nieuwkomers van woonruimte te voorzien. Waar mogelijk vragen wij de provincie in deze met ons mee te denken en locaties haalbaar te maken.

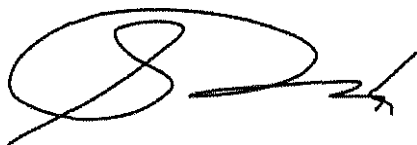
- Om te zorgen voor een goede aansluiting op de portefeuilles in de diverse colleges dringen wij aan op een vernieuwde, heldere opdracht voor en samenstelling van uw Tafel. Het is noodzakelijk dat ook wethouders met verantwoordelijkheid voor Wonen en voor Inburgering bij de integrale opgave betrokken worden. Opdat kennis omtrent die onderwerpen kan worden ingebracht, en input en draagvlak t.a.v. de aanvullende thema's kan worden georganiseerd. Binnen de VNOG stellen wij ons ook een andere organisatorische inbedding voor dan tot op heden. Wij stemmen dit nader met u af.

Wij vertrouwen erop de PRT met bovenstaande een toereikende inbreng voor de Uitvoeringsagenda te bieden.

Wij denken in de komende periode graag verder mee over passende oplossingen. Daarbij vragen wij u wel rekening te houden met de belastbaarheid van onze organisaties in deze Corona-tijd.

Met vriendelijke groet,

Namens de VNOG-gemeenten,



Mevr. A.H. Bronsvort
voorzitter Bestuurlijke Afstemmingstafel vluchtelingen VNOG